

Pikku veli ja pikku sisar

Pikku veli tarttui pienen sisarensa kätehen ja virkkoi: "äitimme kuoltua ei meillä enään ole iloista hetkeä ollut; äitipuoli meitä joka päivä pieksee, ja jos häntä lähenemme, potkaisee hän jalallaan meitä tyköänsä. Ruo'aksi ei meille muuta anneta, kuin mitä muilta jääpi kovia leivän-kannikoita, ja parempi koiran tuolla pöydän alla; sille kuitenkin monta kertaa hyväkin palanen viskataan. Mutta voi armahtakoon jos äitipuolemme tämän olisi kuullut! tule pois, lähtekäämme ulos mailmalle." Koko päivän he sitten niittuja, ketoja ja louhikoita samosivat, ja kun satelemaan rupesi, lausui tyttö: "Jumala ja meidän sydämmemme yhdessä itkevät." Illalla tultuaan isohon metsään olivat itkusta, nälästä ja pitkästä matkasta niin uuvuksissansa, että menivät onteloon puuhun istumaan ja nukkuivat sinne.

Seuraavana aamuna heidän herätessänsä oli jo aurinko korkealla ja paistoi lämpimästi puun sisähän. Silloin sanoi veli: "sisarueni, minua kovasti janottaa, jos lähtehen tietäisin, menisin juomaan; ja kuuluupa mielestäni veden lirinää jostakin." Sitten hän nousi sekä otti sisartaan kädestä ja yhdessä he nyt läksivät lähdeä hakemaan. Mutta tuo ilkeä äiti-puoli oli noita-akka, joka kylläkin oli huomannut, milloinkaan nuot molemmat lapset kotoa karkasivat, sekä hiipinyt heidän perässänsä, salaa, kuten noidat ainakin, ja noitunut kaikki mitä siinä metsässä löytyi lähteitä. Kun sitten lapset liukkaasti kivien välitse lirisvän lähteen löysivät, tahtoi poika juoda siitä, mutta sisar kuuli lirinästä kuiskattavan: "joka minusta juopi, hän muuttuu tiikeriksi, joka minusta juopi, hän muuttuu tiikeriksi." Silloin huusi pieni sisar: "minä rukoilen sinua, veljyeni, elä suinkaan juo, muutoimpa muutut pedoksi, joka on minua raateleva." Veli ei juonut, vaikka häntä kovasti janotti, vaan sanoi: "kyllä odotan, kunnes jonkun muun lähteen löydämme." Kun tuosta vähän matkan päästä toiselle lähteelle tulivat, kuuli sisar sieltä sanottavan: "joka minusta juopi, hän muuttuu sudeksi, joka minusta juopi, hän muuttuu sudeksi," sekä huudahti: "älä juo, veliseni! muutoin muutut sudeksi ja syöt minun suuhusi." Veli ei juonut, vaan vastasi: "suostumpa vieläkin odottamaan, kunnes tulevan lähteen löydämme, mutta siitä minun täytyy juoda, sano mitäs sanot, sillä jano minua aivan hirveästi vaivaa." Ja kun sitten saapuivat kolmannelle

lähteelle, kuuli sisar sieltä suhisevan: "joka minusta juopi, hän muuttuu metsä-kauriiksi, joka minusta juopi, hän muuttuu metsä-kauriiksi." Pikku sisar silloin lausui: "oi veljyeni, hartahasti sinua rukoilen, älä juo, muutoinhan sinä metsä-kauriiksi muutut ja juokset minun luotani pois." Mutta veli oli lähteen reunalle kohta laskenut polvillensa, kumartunut alas-päin sekä juonut sen vettä, ja heti kun ensi tipat olivat hänen huuliansa kastelleet, hän siinä metsä-kauriiksi muuttuneena makasi.

Nyt pikku sisar noiduttua veli-parkaansa itki, ja itkipä myöskin metsä-kauris, surullisena maaten hänen vieressään. Viimein tyttönen virkahti: "älä sure, kauris kultaseni, minä en ikänäni sinusta luovu." Sitten päästi hän kultaisen polustimensa sekä pani sen kauriin kaulahan, nykki itselleen kahiloita ja punoi niistä notkean nuoran. Tämän hän polustimehen satoi ja rupesi siitä pikku eläintänsä taluttamaan, astuen yhä edemmäksi metsään. Kovin kau'an käytyänsä saapuivat viimein pienen huoneen edustalle; tyttö sinne sisälle vilkahti, ja koska se oli tyhjä, ajatteli hän: "tänne meidän sopii jäädä asumaan." Sitten hän kävi lehtiä ja sammalia noutamassa, teki niistä kauris-kullallensa pehmeän vuoteen, kokosi joka aamu itselleen metsästä juuria, marjoja sekä pähkinöitä ja toi kauriille hienoa ruohoa; tätä tämä söi hänen kädestänsä ja hyppiä poukkuroitsi iloissaan hänen ympärillensä. Iltasin kun tyttö väsyneenä kalpasi lepoa, hän ehtoo-rukouksensa luettuaan nojasi päänsä kauriin selkää vasten ja nukkui tälle tyynyllensä suloiseen uneen. Ja jos veljellä vain olisi hänen ihmis-muotonsa vielä ollut, olisivat he siellä viettäneet mitä ihaninta elämää.

Jonkun aikaa he siinä sitten korvessa elivät yksinänsä. Mutta kerrampa tuon maan kuningas kävi metsästys-retkellä samassa metsässä. Silloin kaikui puitten välistä torvien toivotukset, koirien haukunta sekä metsästäjään iloiset huudot, ja kun kauris tuon kuuli, rupesi sitä kovasti haluttamaan sinne joukkohon. "Voi sisarueni," se lausui, "laske minut tuonne metsään, en saata enään mieltäni mitenkään maltaa," sekä rukoili yhä rukoilemistansa, kunnes sisar viimein suostui. "Mutta," lisäsi hän, "palaa illalla tänne takaisin luokseni, oven pidän teljettynä, ett'ei noita hurjia metsästäjiä sisälle pääsisi; ja jotta sinun tuntisin,

koputa sinä ovea ja sano: 'sisarueni, laske minut huonehesen,' sillä jollet lausu näitä sanoja, minä en aukaise." Nyt kauris huoneesta riensi, ja hyvä, hupainen sen oli ollaksensa tuolla ulkona. Kuningas ja hänen metsästäjä-kumppaninsa sattuiivat näkemään tuota somaa otusta sekä rupesivat tätä takaa ajamaan, mutta eipä sitä käynytään saavuttaminen, ja juuri kun luulivat jo saavuttamisillaan olevansa, hypähti se pensaston toiselle puolelle ja katosi sinne. Pimeän tultua juoksi se kotia ja koputti ovea, sanoen: "sisar kultaseni, laske minut huonehesen." Silloin pieni ovi avattiin ja nytpä kauris tupaseen hyppäsi sekä lepäsi sitten vaivoistaan vuoteellansa koko yön. Seuraavana aamuna alkoi jahti uudestaan, ja kun kauris taas kuuli torvien äänen sekä metsästäjään "hoi! hoi!" huutoja, se ei enään tuvassa viihtynyt vaan sanoi: "laske minut täältä, sisar kultaseni, minun täytyy päästä tuonne ulos." Sisar sille viimein oven avasi lausuen: "mutta illalla pitää sinun taas oleman täällä ja sanoman tunnus-sanat." Nähtyänsä jälleen tuon pikku kaurihin, jonka kaulassa kultanauhanen kiilsi, kuningas ja hänen metsästäjä-kumppaninsa kaikin rupesivat sitä takaa ajamaan, mutta se heidän saavutettavaksensa oli liian nopea ja vikkellä. Tätä sitten kesti kaiken päivää, kunnes metsästäjät vihdoinkin saivat sen saarretuksi, ja joku sitä jalkaan haavoitti hiukkasen, josta se rupesi nilkuttamaan ja verkalleen juoksi tiehensä. Silloin yksi metsästäjistä hiipi sen perästä aina tuon pikku tupasen edustalle saakka ja kuuli, miten kauris huusi: "laske, sisarueni, minut sisälle," sekä näki oven sille avattavan ja sitten kohta taas suljettavan. Metsästäjä tuon kaikki pani mielehensä, riensi kuninkaan luoksi sekä kertoi hänelle, mitä kaikkia hän oli nähnyt ja kuullut. Silloin sanoi kuningas: "huomenna metsästystä vielä jatketaan."

Mutta sisar kovasti pelästyivät nähdessään kauriin haavoitetuksi. Hän pesi veren pois, levitti yrttejä haavan päälle ja lausui: "pane maata vuoteelles, rakas kauriiseni, jotta taas paranisit." Mutta haava oli niin mitättömän pieni, ett'ei kauris seuraavana aamuna siitä enään ollut millänsäkkään. Ja kun tuolta ulkoa taas kuului jahti-iloa, se virkahti: "empä saa enään mieltäni maltetuksi, minun sinne täytyy mennä mukahan; eihän minua kukaan juuri namin saa saavutetuksi." Itkein pikku sisar vastasi: "nyt he sinun tappavat, ja minä olen yksinäni täällä metsässä, koko mailman hylkäämänä: en maar sinua tuonne laske." - "Sitten tänne kuolen surusta," kauris väitteli, "joka kerta, milloinkaan vain kuulen torven-toitotuksen, oikeimpa

koipiani kippauttaa." Koska nyt ei vastustelemisesta enään apua lähtenyt, sisar suru-mielin avasi oven ja kauris terveenä ja iloisena juoksi ulos metsähän. Sen sittemmin huomattuansa kuningas sanoi metsästäjä-kumppaneilleen: "pyytäkää nyt tuota vaikka päivän pitkään aina myöhään yöhön asti, mutta älköön kukaan sille mitään pahaa tehkö." Illalla auringon laskettua hän äsken mainitulle metsästäjälle lausui: "tule nyt näyttämään minulle, missä tuo tupanen." Sitten sinne saavuttuansa koputti hän ovea, sanoen: "sisarueni rakkahimpini, laske minut huonehesen," Silloin ovi aukeni ja kuningas astui tupahan, missä seisoi tyttönen niin ihanan ihana, ett'ei hän tuon vertaista ollut ennen nähnyt milloinkaan. Tyttö säikähti nähdessään, ettei tupaan tullutkaan hänen kauris-rakkahimpansa, vaan outo mies, jolla oli kulta-kruunu päässä. Mutta kuningas häneen ystävällisesti katsahti, tarjosi hänelle kätensä ja lausui: "tahdotko minua seurata linnaani ja ruveta rakkaaksi puolisoskseeni?" - "Tahdompa mielelläni," vastasi tyttö, "mutta myöskin metsä-kauriini pitää myötäni laskettaman, sillä siitä en ikänäni eritä." Kuningas siihen sanoi vastaukseksi; "tuo tykönäs olkohon koko elin-kautenasi, eikä se milloinkaan ole minkään-lajista puutosta näkevä." Samassa metsä-kauris tuli sisälle juosten, ja sisar sen taas sitoi kaisla-nuorasta kiinni, otti nuoran kätehensä sekä meni kauriinensa ulos tupasesta.

Kuningas tuon ihanan tytön nosti hevosensa selkään ja vei hänet linnahansa, jossa sitten kumeat häät vietettiin. Hän oli nyt kuninkaan puolisona, ja kau'an he onnellisina yhdessä elelivät; metsä-kaurista kaikin puolin hyvästi hoidettiin, ja linnan puutarhassa se iloisena juoksenteli. Mutta tuo ilkeä äiti-puoli, jota paetaksensa lapset olivat mailman maita kiertelemään lähteneet, luuli vallan varmaksi, että metsän pedot olivat tytön syöneet suuhunsa, ja että metsä-kauriksi muuttunut pikku veli oli jonkun metsästäjän luodista surmansa saanut. Kuultuansa nyt, miten heidän oli hyvin käynyt sekä kuinka olivat onnellisia, syttyi hänen sydämeensä kiukkuinen, sitä alati kalvaava kateus, eikä hän enään saanut muuta ajatelluksi, kuin ainoastansa miten hän vielä kerran saattaisi nuot molemmat kovan onnen omaksi. Hänen oikea tyttärensä, joka oli ruma kuin rutto sekä silmä-puoli, häntä myös alin-omaa soimasi sanoen: "vai kuninkaan-puolisona hän, minulle se onni olisi sopinut!" - "Äläppäs ole milläskään," sanoi akka, häntä lepyttäen, "milloin vain sopiva aika sattuu, kyllähän

minä kynsiäni koetan." Kun sitten jonkun ajan kuluttua, jolloinka kuningas juuri osasi olla metsästämissä, hänen puolisonsa oli kauniin poika-lapsen synnyttänyt, muuttihe tuo noita ilkeätär kamarirouvan muotohon, astui huonehesen, missä kuninkaanna makasi, ja sanoi sairaalle: "tulkaatte! jo on kylpy valmiina, se on teille hyvää tekevä, ja teidän voimianne virkistävä, mutta joutukaatte, ett'ei vesi pääse jäähtymään." Noidan tytär myöskin siinä oli saapuvilla, ja he nyt saunaan kantoivat tuon vielä voimatonna olevan kuninkaanaan sekä laskivat hänen kylpyammehesen; sitten läksivät tiehensä ja lukitsivat ovet perästänsä. Mutta saunan olivat niin tulikuumaksi lämmittäneet, että kuninkaan kaunis, ihana puoliso sinne piankin tukehtui.

Nämät tehtyään akka tyttärensä päähän pani hunnun ja asetti hänet kuninkaannan sijahan vuoteelle makaamaan. Hän hänen myöskin muutti kuninkaannan muotoiseksi, mutta eipä voinut toista silmää hänelle toimittaa. Ett'ei kuningas tuota kuitenkaan huomaisi, täytyi pahasen maata sillä kyljellä, minkä-puolinen silmä puuttui. Illalla kun kuningas kotia palattuansa kuuli, että hänelle oli poika syntynyt, ihastui hän aivan iloiseksi ja riensi rakkaan vaimonsa vuodetta kohden, katsoakseen, missä voimissa hänen puolisonsa. Silloin akka äkkiä huusi: "voi hengen tähden! päästäkää alas uutimet, teidän puolisonne silmät eivät vielä valoa kärsi, hänen täytyy saada olla rauhassa." Ja kuningas palasi takaisin, tietämättä, että vuoteella valhe-kuninkaanna makasi.

Mutta sydän-yön aikoihin, jolloinka kaikki nukkuivat, näki lapsen hoitaja, joka lasten-kamarissa istui kehdon vieressä yksin valvoen, oven aukenevan ja kuninkaan oikean puolison astuvan huonehesen. Tämä lapsukaisen otti kehdestä, nosti sen syliinsä ja antoi sille juomista. Sitten hän tynnyjä pöyhieli, laski lapsen taas vuoteelle ja pani peitoksi pienen hyöhen-tyynyn. Eikä hän myöskään metsä-kauristansa unhoittanut, vaan meni nurkkaan, missä se makasi ja silitteli sen selkää. Tuon tehtyänsä palasi hän, mitään puhumata, ulos ovesta. Seuraavana aamuna lapsen hoitaja kysyi vartioilta, oliko yöllä ketään liikkunut linnassa, mutta he vastasivat: "ei suinkaan, sillä emme ole ketäkään nähneet." Täten hän sitten tuli monena yönä eikä siinä sanaakaan hiiskunut; lapsen hoitaja hänen kyllä aina näki, mutta ei uskaltanut kellekkään siitä puhua mitään.

Kun nyt tuosta näin oli kulunut jonkun aikaa, rupesi kuninkaanna eräänä yönä puhumaan ja lausui:

"kuinka kauris voi ja mun lapseni?
Kaksi kertaa vain tänne matkani."

Lapsen hoitaja ei hänelle mitään vastannut, mutta kun aave oli kadonnut, meni hän kuninkaan luoksi ja kertoi hänelle kaiken. Kuningas huudahti: "oi ihmettä! mitä tuo tietää! tahdompa itse valvoa lapsen luona tulevan yön." Illalla hän myös menikin lasten-kamariin, ja sydän-yöllä tuo aave sinne taas ilmaantui sanoen:

"kuinka kauris voi ja mun lapseni?
yksi kerta vain tänne matkani;"

sekä vaali sitten lasta, kuten tavallisesti oli tehnyt, ennenkuin hän katosi. Kuningas ei arvannut häntä puhutella, mutta oli myöskin seuraavana yönä valvomassa. Aave silloin lausui:

"kuinka kauris voi ja muu lapseni?
ah ei konsanaan tänne matkani!"

Nytpä kuningas ei enään saanut mieltänsä maltetuksi, vaan riensi aavehen luoksi sanoen: "varmaankaan sinä et ole kukaan muu, kuin minun rakas puolisoni!" Tähän aave vastasi: "niimpä toden tottakin, sinun oma puolisos minä olen," ja samassa silmän räpäyksessä hän Jumalan armosta taas heräsi henkihin sekä seisoi nyt siinä verevänä, raittihina ja terveenä. Sitten hän kuninkaalle kertoi, minkä ilki-työn tuo häijy noita tyttärinensä oli hänelle tehnyt. Kuningas heidät jätti oikeuden tuomittavaksi, ja molemmat he myös tuomittiin. Tytär vietiin metsään, jossa pedot hänen raatelivat ruo'aksensa, mutta noita-akka viskattiin roviolle poltettavaksi sekä heitti siinä kurjan henkensä. Ja kun hän tuhaksi oli palanut, muuttui myöskin metsä-kauris saaden taas entisen ihmis-muotonsa; mutta sisar ja veli elivät sitten onnellisina yhdessä, kunnes viimein Tuoni heidät korjasi tupihinsa.

* * *